

НАРИС ПСИХОАНАЛІЗУ. ЧАСТИНА 3. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗДОБУТОК

Зигмунд Фройд

AN OUTLINE OF PSYCHOANALYSIS. PART II. PRACTICAL ISSUES

Sigmund Freud

Переклад з німецької – Єгор Буцикін

Розділ 8. Психічний апарат і зовнішній світ

Звісно, всі загальні вбачання та припущення, запропоновані в першому розділі, завдячують копіїткій і терплячій індивідуальній роботі, приклад якої ми навели в попередній частині. Тож тепер може виникнути спокуса розглянути, як загалом збагатилося знання, що ми отримали завдяки цій роботі, і які шляхи подальшого поступу ми відкрили. Правда, тут нас може заскочити питання, як часто на цьому шляху ми змушені сягати меж психологічної науки. Явища, з якими ми працюємо, належать до царини психології, але й також мають органічно-біологічний бік, відповідно, завдяки нашим зусиллям із побудови психоаналізу ми водночас зробили значливі біологічні відкриття й не минули деяких нових біологічних припущень.

Але поки що зупинімося на психології: ми з'ясували, що неможливо науково відмежувати психічну норму від ненормальності, тож це розрізнення – байдуже на його практичну важливість – має лише умовну цінність. Отже, ми обґрунтували право розуміти нормальне душевне життя з його порушень, що було б неприйнятним, якби ці хворобливі стани – неврози та психози – мали специфічні причини, які діють як чужорідні тіла.

Дослідження швидкоплинного, нешкідливого душевного порушення під час сну, такого, що має навіть добротворну функцію, дало нам ключ до розуміння перманентних і шкідливих для життя душевних хвороб. І тепер ми навіть наважимося стверджувати, що психологія свідомості пасує до розуміння нормального функціонування душі не ліпше, ніж до розуміння сновидінь. Даних свідомого самоспостереження, що лиш і доступні такій психології, скрізь виявилось недостатньо, щоб розгледіти всю повноту й складність душевних процесів, розкрити їхні взаємозв'язки й, отже, розпізнати умови їх порушення.

Наше припущення про просторово протяжний, доцільно влаштований психічний апарат, що сформувався з огляду на життєві потреби й лише в певному місці та за певних умов породжує феномени свідомості, дає нам змогу сперти психологію на ґрунт, схожий на опертя будь-якої іншої природничої науки, як-от фізика. І там, і тут завдання полягає в тому, щоб розкрити щось позаду властивостей (якостей) об'єкта нашого дослідження, які ми можемо безпосередньо сприйняти, – щось більш незалежне від окремої здатності наших органів чуття сприймати й близьке до того, що, як припускаємо, є реальним станом речей. Ми не сподіваємося зробити це самостійно, бо розуміємо, що все, що відкрили, маємо однаково знов перекласти на мову відчуттів, якої не в змозі позбутися. Однак у цьому полягає природа й обмеженість нашої науки. Це так само, як ми сказали б у фізиці: «Якби ми могли бачити досить ясно, то виявили б, що тіло, яке видається твердим, складається з частинок певної форми й розміру, які відповідно розташовані». Водночас ми намагаємося посилити ефективність наших органів чуття за допомогою штучних засобів, але однаково можна очікувати, що всі ці зусилля не змінять прикінцевого результату – реальне завжди лишатиметься «непізнаваним». Виграш, який ми отримаємо завдяки такому опрацюванню первинних чуттєвих сприй-

няттів, у тому, що ми бачитимемо взаємозв'язки й залежності зовнішнього світу, які зможемо відтворювати чи віддзеркалювати у внутрішньому світі нашого мислення, а також у знанні, яке дає змогу щось «розуміти» у зовнішньому світі, щоб його передбачати й, можливо, змінювати. У психоаналізі ми діємо так само. Ми винайшли технічні засоби для заповнення прогалін у феноменах нашої свідомості й користуємося ними так само, як фізик використовує експеримент. Отже, ми виявляємо низку процесів, які самі собою «непізнавані», відтак пов'язуємо їх із процесами, які усвідомлюємо, і тому, коли ми, наприклад, кажемо, що «тут відбулося вторгнення несвідомих спогадів» – це насправді означає, що тут сталося щось цілком нам неосяжне, але, якби воно такі зринуло у свідомості, його можна було б описати лише так і так.

Виправданість і певність таких висновків та інтерполяцій, звісно, у кожному окремому випадку підлягає критиці, і не можна заперечувати, що розв'язок цієї проблеми часто пов'язаний зі значними труднощами, які виражає нестача згоди поміж аналітиками. За це відповідальні новітність завдання – відтак нестача підготовки, – а також притаманна предмету особливість: у психології, на відміну від фізики, ми не завжди працюємо з речами, які викликають лише холодний науковий інтерес. Тому не слід дивуватися, якщо аналітикіня, яка сама не цілком упевнилася в інтенсивності власного бажання пеніса, належно не оцінить цей момент у своїх пацієнтів. Однак такі джерела помилок, пов'язані з особистим елементом, зрештою мало що означають. У старих підручниках з мікроскопії можна прочитати про надзвичайні вимоги до особи спостерігача при приладі – коли ця техніка ще була молода, – а нині про це вже нема й мови.

Ми не можемо поставити собі за мету накреслити тут повну картину психічного апарату та його здатностей, нам також перешкоджає те, що психоаналіз ще не встиг однаково вивчити всі функції. Тому ми вдовольняємося докладним повторенням поглядів, що розглянули у вступному розділі. Ядро нашої сутності утворює темне *Воно*, яке безпосередньо не пов'язане із зовнішнім світом і приступне нашому знанню лише за посередництва іншої інстанції. У цьому *Воно* діють органічні *потяги*, які самі є мішанкою двох первинних сил (еросу й деструкції) у різних пропорціях і стосуються різних органів чи їхніх систем. Утім, негайне й нагле задоволення потягів, як того вимагає *Воно*, доволі часто спричиняє небезпечні конфлікти із зовнішнім світом і занепад. *Воно* не дбає про виживання, не відає страху чи, ліпше сказати, може розвивати чуттєві елементи страху, але не використовує їх. Процеси, можливі в передбачуваних психічних елементах і між ними у *Воно* (*первинні процеси*), значною мірою відрізняються від тих процесів, які ми знаємо завдяки свідомому сприйманню в нашому інтелектуальному й емоційному житті (*intellektuellen und Gefühlsleben*). Також на них не поширюються критичні обмеження логіки, яка визнає частину цих процесів як неприпустимі й тому прагне їх скасувати (*rückgängig*).

Воно, відрізане від зовнішнього світу, має власний світ сприймання. *Воно* надзвичайно гостро відчуває зміни всередині себе, а особливо коливання напруження потягових

потреб, які усвідомлюються як відчуття ряду втіх-невтіх. Складно сказати, як саме й за допомогою яких прикінцевих органів (Endorgane)¹ відбувається сприймання цих станів. Утім, безперечно, що самосприймання – кінестетичні відчуття й відчуття втіх-невтіх – деспотично панують над процесами, що перебігають у Воно. Воно кориться невблаганному принципів втіх. Утім, не лише Воно. Видається, що діяльність інших психічних інстанцій може лише модифікувати, але не скасувати принцип втіх, тому перед нами постає надважливе й досі нерозв'язане теоретичне питання: «Коли і як узагалі можна подолати принцип втіх?» Міркування про те, що принцип втіх вимагає редукції (Herabsetzung) – імовірно, загалом затухання напруження потреб (*нірвана*), – сягають зв'язку принципу втіх з двома первинними силами, еросом і потягом смерті, які ще належить оцінити.

Інша психічна інстанція, яку ми знаємо найкраще, як нам здається, і в якій найпевніше впізнаємо себе, так зване *Я*, розвилася з кортикальної верстви *Воно*, що завдяки здатності поглинати й відбивати стимули перебуває в прямому контакті із зовнішнім світом (*реальність*). Починаючи від свідомого сприймання, *Я* підпорядковує собі щоразу ширші царини й глибші верстви *Воно* та виявляє в постійній залежності від зовнішнього світу невідому печатку свого походження (як-от «зроблено в Німеччині»). Його психологічний здобуток у тому, що *Я* підіймає процеси, що перебігають у *Воно*, на більш високий динамічний рівень (наприклад, перетворює вільно рухливу енергію на зв'язану, що відповідає передсвідомому стану); його конструктив полягає в тому, що між потяговим домаганням та актом задоволення (Befriedigungshandlung) *Я* вправляє мисленнєву діяльність, яка завдяки орієнтації в теперішньому й попередньому досвіду прагне методом спроб угадати наслідки завбачених починань. Так *Я* вирішує, чи варто задовольнити потяг, чи відкласти це, чи домагання потягу взагалі не треба пригнічувати як небезпечне (*принцип реальності*). Як *Воно* винятково переймається виграшем втіх (Lustgewinn), так *Я* спирається на міркування безпеки. *Я* ставить перед собою завдання самозбереження, тоді як *Воно* ним, здається, нехтує, і використовує почуття тривоги як сигнал, який вказує на неминучу небезпеку його цілісності. Оскільки сліди спогадів можуть стати такими ж усвідомленими, як сприйняття, особливо через асоціацію з мовними залишками, тут може виникнути плутанина, яка спричиняється до хибного судження про реальність. *Я* захищається від цього за допомогою *тестування реальності* (Realitätsprüfung), що може випускати в стані сну під час сновидіння. Небезпеки, які загрожують *Я*, що прагне ствердитися в оточенні переважальних механічних сил, насамперед походять із зовнішньої реальності, але не лише звідти. Джерелом схожих небезпек є наше власне *Воно*, правда, з двох різних причин. По-перше, надмірна сила потягів може пошкодити *Я* майже так само, як надмірні «стимули» зовнішнього світу. Вони не в змозі його знищити, але можуть порушити його динамічну організацію, знову перетворивши *Я* на частину *Воно*. По-друге, досвід міг навчити *Я*, що задоволення потягів домагання, що саме собою не є нестерпним, пов'язане з небезпеками в зовнішньому світі, тож згаданий вид потягів домагання сам стає небезпечним. Так *Я* бореться на два фронти – захищається й від зовнішнього світу, що загрожує знищенням, і від надто вимогливого внутрішнього світу. Супроти обох загроз *Я* використовує однакові методи оборони, але захист від внутрішнього ворога є особливо неадекватним. Унаслідок первісної ідентичності й пізнішого найінтимнішого співіснування з останнім важко уникнути внутрішніх небезпек. Навіть якщо їх можна тимчасово придушити, вони однаково

лишаються загрозливими.

Ми вже чули, що слабке й незріле *Я* першого періоду дитинства стало пошкоджують зусилля, які докладають, щоб уникнути небезпек, притаманих цьому життєвому періоду. Від небезпек зовнішнього світу дитину захищають батьки. Вона спокутує цю безпеку через страх *втрапити любов*, адже це зробить її безпорадною перед небезпеками зовнішнього світу. Цей момент має вирішальний вплив на розв'язання конфлікту, коли хлопець опиняється в ситуації Едіпового комплексу і його опановує первісно посиленна нарцистична загроза кастрації. Долаючи взаємодію обох впливів, актуальної реальної та пригадуваної філогенетично обґрунтованої загрози, дитина намагається захиститися (витискання) – наразі це доцільно, але надалі виявляється психологічно недостатнім під час відродження статевого життя, і раніше відкинуте потягове домагання підсилюється. З біологічного погляду ми пояснюємо це тим, що *Я* не здатне подолати збудження раннього сексуального життя, оскільки ще незріле. У цьому відставанні розвитку *Я*, як порівняти з розвитком лібідо, ми розпізнаємо сутнісну умову виникнення неврозу й маємо дійти висновку, що неврозу можна уникнути, якщо вберегти *Я* дитини від цього завдання, тобто дати їй свободу сексуального життя, як це трапляється з багатьма примітивами. Можливо, етіологія невротичних хвороб складніша, ніж це тут оприявнюється. Утім, ми принаймні вихопили сутнісну частину етіологічного зв'язку. Пам'ятаймо також про філогенетичні впливи, що представлені у *Воно* – у неосяжних для нас формах – і, певно, впливають на *Я* сильніше в ранній, а не пізній період. З другого боку, ми вбачаємо, що така рання спроба обмежити сексуальний потяг, така рішуча прихильність молодого *Я* до зовнішнього світу на протигагу світу внутрішньому, як це відбувається через заборону дитячої сексуальності, не може минути для індивіда без наслідків – його пізнішої готовності до культури (Kulturbereitschaft). Усунені від прямого задоволення потягів домагання вимушено торують нові шляхи, які ведуть до заміни задоволення (Ersatzbefriedigung), і, блукаючи манівцями, можуть десекуалізуватися й послаблювати зв'язок з початковою метою потягу. Отже, ми випереджуємо уявлення про те, що більшу частину нашого цінного культурного надбання здобули коштом сексуальності, через обмеження сексуальних потягів сил (Triebkräfte).

Оскільки дотепер ми не раз наголошували на тому, що *Я* – як і найважливіша з його набутих ознак – завдячує своїм походженням зв'язку з реальним світом, то ми готові припустити, що хворобливі стани, у яких *Я* знову наближається до *Воно*, ґрунтуються на скасуванні чи послабленні зв'язку із зовнішнім світом. Справді, клінічний досвід учити, що психоз виникає або коли реальність стає нестерпно болісною, або коли потяги надзвичайно підсилюються, що має такий самий ефект з огляду на звернені вбік *Я* суперечні домагання *Воно* й зовнішнього світу. Проблема психозу була б легкою та прозорою, якби відокремлення *Я* від реальності вдалося завершити повністю. Утім, таке, здається, трапляється нечасто – можливо, взагалі ніколи. Навіть у станах, таких далеких від дійсності зовнішнього світу, як галюцинаційна сплутаність (аменція), хворий після одужання розповідає, що під час недуги в закутку його душі, як він сам висловлюється, ховалася нормальна особа, що вона, як байдужий спостерігач, пускала повз себе мару хвороби. *Я* не знаю, чи можна припустити, що це загальна особливість психозів, однак може повідати про інші схожі психози з менш бурхливим перебігом. Пригадую один випадок хронічної параної, коли після кожного нападу ревнощів сновидіння привертало увагу аналітика до цілковито позбавленого марень, правильного уявлення про причину нападу. Виникає цікавий контраст: якщо зазвичай у сновидіннях невротика ми вгадуємо ревнощі, чужі його притомному життю, то в пси-

¹ Ідеться про нервові закінчення, які також називають прикінцевими органами з огляду на їхню складну й неоднорідну будову. – Прим. пер.

хотика марення, що панували впродовж дня, виправляють сновидіння. Можна припустити як загальне правило, що у всіх таких випадках відбувається психічне *розщеплення*. Замість одної утворилися дві психічні настанови: одна, яка враховує реальність, нормальна, та інша, у якій під впливом потягів Я відокремлюється від реальності. Обидві настанови існують водночас. Результат залежить від їхньої відносної сили. Якщо друга настанова є чи стає сильнішою, це спричиняється до психотичного стану. Якщо ж відношення змінюється на протилежне, то виникає враження зцілення від мареннєвої хвороби. Насправді вона лише відступила в несвідоме, оскільки з огляду на численні спостереження мусимо зробити висновок, що марення було повністю сформоване задовго до того, як проявилось.

Погляд, за якого у всіх видах психозів постулюють наявність *розщеплення Я*, не вимагав би такої значної уваги, якби його правильність не довели щодо інших станів, більш близьких до неврозів, і врешті щодо самих неврозів. Уперше я переконався в цьому на прикладі *фетишизму*. Як відомо, ця аномалія, яку можна віднести до збочень, ґрунтується на тому, що майже завжди пацієнт чоловічої статі не визнає, що в жінки немає пеніса, адже вважає це вкрай небажаним доказом імовірності власної кастрації. Тому він заперечує власне чуттєве сприйняття, яке показує, що в жіночих статевих органах немає пеніса, і дотримується протилежного переконання. Однак на заперечене сприйняття все ж є вплив, адже йому забракло мужності стверджувати, що він справді побачив пеніс. Радше він хапасться за щось інше, частину тіла або предмет, і надає цьому роль пеніса, який сам не бажає втратити. Зазвичай це те, що він насправді бачив, коли дивився на жіночі статеві органи, чи щось таке, що можна використовувати як символічний заміник пеніса. Було б хибно називати цей процес утворення фетиша розщепленням Я, радше це компромісне утворення, яке виникає через зміщення, як нам відомо зі сновидінь. Утім, наші спостереження показують ще більше. Фетиш утворюється через намір знищити докази можливості кастрації, щоб уникнути страху кастрації (*Kastrationsangst*). Якщо в жінки є пеніс, так само як і в інших живих істот, не треба тремтіти за те, щоби продовжувати ним володіти. Нині трапляються фетишисти з таким самим страхом кастрації, як і нефетишисти, і вони реагують на нього так само. Їхня поведінка водночас виражає дві протилежні вимоги. З одного боку, вони заперечують факт власного сприйняття: що не побачили пеніса, спостерігаючи жіночі статеві органи, з другого – визнають, що в жінки немає пеніса, і роблять із цього правильні висновки. Ці дві настанови співіснують упродовж усього життя, не впливаючи одна на одну. Це те, що можна назвати *розщепленням Я*. Отже, ми можемо зрозуміти, що часто фетишизм розвивається лише частково. Він не цілком контролює вибір об'єкта, натомість залишає місце для більш-менш нормальної сексуальної поведінки, ба навіть іноді відступає до скромної ролі або простого натяку. Фетишисту ніколи не вдається повністю відокремити Я від реальності зовнішнього світу.

Не варто думати, що фетишизм є винятковим випадком розщеплення Я, це лише особливо сприятливий об'єкт для його вивчення. Ми стверджуємо, що дитяче Я під владою реального світу намагається впоратися з неприємними потяговими домаганнями за допомогою так званих витискань. Доповнимо це також подальшими спостереженнями: у цей період життя Я часто має захищатися від ятравних вимог зовнішнього світу, що відбувається через *заперечення* сприйняття, і це є причиною знання про такі домагання реальності. Такі заперечення трапляються дуже часто й не лише серед фетишистів – хай би де їх вивчали, ті виявляються напівмірами, недосконаліми спробами відірватися від реальності. Їх усякчас доповнює визнання; завжди виникають дві протилежні й незалежні одна

від одної настанови, що спричиняються до розщеплення Я. Успіх, своєю чергою, залежить від того, яка з цих двох настанов досягає більшої інтенсивності.

Факти розщеплення Я, що ми їх тут описали, не такі нові й дивні, як може видаватися на перший погляд. Те, що в душевному житті особи є дві відмінні, протилежні й незалежні одна від одної настанови щодо певної поведінки, є загальною характеристикою неврозів, за винятком лише, що одна належить Я, а протилежна витиснена у Воно. Відмінність між цими двома випадками, по суті, топічна або структурна, тому не завжди легко визначити, з якою саме з-поміж двох можливостей ви стикнулися в кожному випадку. Важливий аспект, що їх поєднує, такий: хай би до чого Я вдавалося, намагаючись захиститися, – чи воно прагне заперечити якусь частину дійсного зовнішнього світу, а чи відкинути потягові домагання внутрішнього світу, – успіх ніколи не буває цілковитим і повним і завжди спричиняється до двох протилежних настанов, з-поміж яких та, що лежить в оперті, слабша й веде до психічних утруднень.

Розділ 9. Внутрішній світ

У нас немає іншого способу передати знання про таке складне зіставлення, окрім як послідовностями описів, і тому всі наші уявлення відпочатково грішать одностороннім спрощенням і чекають, щоб їх доповнили, перебудували й виправили. Уявлення про Я як про посередника між Воно та зовнішнім світом, що бере на себе потягові домагання одного, щоби їх задовольнити, формує сприймання другого, які згодом використовує як спогади, переймаючись самозбереженням і так захищаючись від надмірних вимог з обох боків, і що в усіх своїх рішеннях керується вказівками модифікованого принципу втіхи, застосовне до Я лише до завершення першого періоду дитинства (близько п'яти років). Приблизно в цей час відбувається важлива зміна: Я відкидає частину зовнішнього світу як об'єкт, принаймні частково, і відтак поглинає її (через ідентифікацію), тобто ця частина стає складником внутрішнього світу. Ця нова психічна інстанція здійснює функції, які виконували особи зовнішнього світу, – наглядає за Я, віддає накази, судить його та карає, так само як батьки, що їх місце вона тепер посідає. Цю інстанцію ми називаємо *Над-Я* і сприймаємо її з її судовими функціями як *совість*. Прикметно, що Над-Я часто демонструє строгість, якої не було в реальних батьків. А також те, що воно закликає Я до відповідальності не лише за вчинки, але також за думки й нездійснені наміри, які, здається, йому відомі. Нам нагадують, що герой міфу про Едипа також почував провинку за власні вчинки та вдається до самопоранення, хоча примус оракула, як на його, так і на нашу думку, мав би звільнити. Насправді Над-Я є спадкоємцем Едипового комплексу й функціонує лише після його розв'язання. Тому його надмірна строгість не має реального взірця, а відповідає силі захисту, що застосовували проти спокуси Едипового комплексу. На припущенні про такий стан речей, вочевидь, ґрунтуються твердження філософів і вірян, що моральне чуття не накладають людям і вони не набувають його в суспільному житті – його прищеплює вища влада.

Поки Я працює з Над-Я у цілковитій згоді, розрізнити прояви обох нелегко. Але часом напруження й відчуження між ними стають виразно помітними. Муки докорів сумління, власне, відповідають страху (*Angst*) дитини втратити батьківську любов, яку замінила моральна інстанція. З другого боку, коли Я успішно чинить спротив спокусі зробити щось образливе для Над-Я, у нього виникає піднесене самопочування й воно потверджує свою гордість, немовби придбало щось цінне. Отже, Над-Я продовжує відігравати роль зовнішнього світу для Я, попри те що стало частиною внутрішнього світу. Упродовж усього подальшого життя Над-Я представляє вплив індивідуального періоду дитинства. Ідеться про піклування, виховання й залежність від батьків – період дитинства, що так подовжився у людей

через спільне проживання в родині. Водночас важать не лише особистісні ознаки конкретних батьків, а й усе, що мало на них визначальний вплив, – тенденції та вимоги їхнього соціального стану, здібності й традиції раси, від якої вони походять. Якщо надати перевагу загальним твердженням і виразним розрізненням, можна сказати, що зовнішній світ, у якому індивід опиняється після відлучення від батьків, репрезентує могутність теперішнього (*Macht der Gegenwart*), Воно з усіма його успадкованими тенденціями – органічне минуле, Над-Я, що формується пізніше, передусім представляє культурне минуле, яке дитина має відродити впродовж кількох років раннього дитинства. Такі

узагальнення не можуть бути просто правильними загальом. Безперечно, деякі культурні надбання залишили слід у Воно: чимало з того, що привносить Над-Я, пробуджує відгук у Воно; деякі аспекти, які дитина переживає наново, матимуть посилений вплив, оскільки вони повторюють прадавній філогенетичний досвід.

«Was Du ererbst von Deinen Vätern hast, erwirb es, um es zu besitzen»².

Над-Я посідає своєрідне проміжне місце між Воно й зовнішнім світом – поєднує впливи теперішнього й минулого. Упродовж становлення Над-Я людина, сказати б, переживає перетворення теперішнього на минуле.

Анотація. У третьому числі «Українського психоаналітичного журналу» ви маєте змогу познайомитися з перекладом українською мовою третьої, завершальної частини «Нарису Психоаналізу». Це прикінцева праця Зигмунда Фрейда – остання ревізія засадничих психоаналітичних уявлень. «Нарис психоаналізу» прикметний тим, що це спроба поєднати топічну (свідомість, передсвідоме, несвідоме) та структурну (Я, Воно, Над-Я) моделі психічного апарату. Водночас, у «Нарисі» Фрейд продовжує реабілітувати фізіологічні уявлення щодо обґрунтування психічних і психоаналітичних механізмів, які виразно представлені у Фрейдівому «Проекті наукової психології» (1895), і знов постають, втім, лише після тривалої інтермісії, у роботі 1920 року «По той бік принципу втіхи» (*Jenseits des Lustprinzips*) та «Я і Воно» (1923). Працювати над текстом «Нарису психоаналізу» Фрейд почав не раніше весни та не пізніше літа 1938 року, тобто або перед самим від'їздом з Відня (квітень-травень), рятуючись від переслідування нацистів, або вже перебуваючи в Лондоні (липень). До Лондона Фрейд емігрував у червні 1938. На початок вересня 1938 року Фрейд встиг написати 63 рукописні аркуші, але, на жаль, роботу над текстом перервала невідкладна операція. Відтак Фрейд більше не повертався до свого задуму. Однак, попри те, що текст «Нарису психоаналізу» є незавершеним, це не послаблює його значливості як для розуміння історії становлення аналітичного думання, так і для розуміння психоаналітичної теорії та практики. Він є не лише тематично цілісним, але й містить докладніший розгляд деяких тем, як його порівняти з попередніми творами, з-поміж яких проблеми розщеплення Я та об'єктних стосунків. Третя частина «Нарису психоаналізу» – загальних теоретичних убачань пізньої психоаналітичної теорії – це стислий переказ попередніх двох частин. Цим перекладом маємо на меті започаткувати серію перекладів і обговорень класичних психоаналітичних текстів.

Ключові слова: Фрейд; психоаналіз; історія психоаналізу; теорія та практика психоаналізу.

Abstract. In the third issue of the "Ukrainian Psychoanalytic Journal," readers are presented with the Ukrainian translation of the third and conclusive segment of Sigmund Freud's "Outline of Psychoanalysis." This work represents Freud's final revision of foundational psychoanalytic concepts. The "Outline of Psychoanalysis" is notable for its endeavor to synthesize both the topical (conscious, preconscious, unconscious) and structural (Ego, Id, Superego) models of the psychic apparatus. Concurrently, in the "Outline," Freud continues his efforts to rehabilitate physiological concepts pertaining to the underpinnings of mental and psychoanalytic mechanisms, previously expounded in Freud's "Project for a Scientific Psychology" (1895). These concepts resurface prominently after a protracted hiatus in his works of 1920, "Beyond the Pleasure Principle" (*Jenseits des Lustprinzips*), and "The Ego and the Id" (1923).

Freud began working on the text of "An Outline of Psychoanalysis" no earlier than spring or no later than the summer of 1938. That is either before leaving Vienna (April-May), escaping persecution by the Nazis, or already being in London (July). Freud emigrated to London in June 1938. By the beginning of September 1938, Freud had written 63 manuscript sheets. Unfortunately, an urgent operation interrupted his work on the text. Therefore, Freud did not return to his idea anymore. However, despite the fact that the text "An Outline of Psychoanalysis" is unfinished, this does not diminish its significance for understanding the history of analytical thinking and for understanding psychoanalytic theory and practice. It is not only thematically integral but also contains a more detailed discussion of some topics, among which are problems of the splitting of the Ego and object relations. The third part of the "Outline of Psychoanalysis" succinctly recapitulates the general theoretical insights of late psychoanalytic theory—a concise summation of the preceding two sections. Through this translation, our objective is to initiate a series of translations and discussions centered around classical psychoanalytic texts.

Key words: Freud, psychoanalysis; history of psychoanalysis; theory and practice of psychoanalysis.

²Афоризм, що приписують Гете: «Успадковане від отців здобудь, аби оволодіти» – *Прим. пер.*